

TAJEMNICE MAŚLAKA

Nie byłbym sobą, gdybym pierwszej po latach wyprawy do Polski nie spożytkował pod względem topograficzno-toponomastycznym. Jednym z celów był ulubiony masyw Maślaka. Z powodów, o których pisałem powyżej, trafienie od strony Przeł. Komarnickiej na szczyty Maślaka można polecać wyłącznie „starym sudeckim wróblom”. Wróbelki poprowadzę inaczej... Najłatwiej rozpocząć z Podgórek. Od krzyżówki z drogą do Radzyna (PKS), idziemy w górę wsi i po 200 m, pomiędzy domami nr 77 i 79 skręcamy w lewo (S) na asfaltową dróżkę. Mijamy z prawej strony transformator z czerwonej cegły, a za domami, gdy kończy się asfalt, kontynuujemy marsz drogą polną (SE), aż do jej połączenia pod lasem z **Dolną Drogą**, która wspinając się w **Pogóreckim Dole**, przez **Wielkie Rozdroże** dochodzi i kończy się na **Okopowej Drodze**. Skręcamy w prawo w Dolną Drogę i po 30 m z lewej strony wchodzimy do **Maćkowego Łomu**. Po prawej (W) stronie kamieniołomu znajduje się początek ścieżki (resztki tablicy informacyjnej!), którą pójdziemy w górę, grzbietem **Białych Skał**. Podchodzimy w ciągu 15 min. do **Walońskiej Drogi** (po poziomicy) i udajemy się tą drogą w prawo, aby po 30 m zejść z niej w prawo na ścieżkę, którą w ciągu 5 min. osiągamy **Maćkowe Skały**, a w nich **Jaskinię Walońską** (Matzenloch). Początek ścieżki oznaczono na drzewie niebieską strzałką. Nazwę polską jaskini nadał Krzysztof R. Mazurski w ostatnim ćwierćwieczu XX w., i nie ma ona nic wspólnego z penetracją Gór Kaczawskich przez Walończyków w XVI w. Chodziło raczej o upamiętnienie działalności Walończyków w Sudetach pierwszą polską nazwą. Powracamy do Walońskiej Drogi, która dalej biegnie na **Wielkie Rozdroże**, a stamtąd ponad **Pogóreckim Łodem** zmierza w stronę **Trznadłowej Przełęczy**, gdzie kończy się na skraju lasu. My idziemy w górę naszą ścieżką. Wkrótce z lewej strony wychodnia zieleńców, skałka **Pochylek**, a zaraz potem **Okopowa Droga**. Wychodzi ona z Podgórek poniżej przyst. PKS, z którego zaczynaliśmy naszą trasę i zmierza na południowschód przecinając Walońską Drogę na wysokości 442 m, biegnie przez **Krzystkowy Dół** (Ersen Grund), a następnie przecina **Zimny Dół** i potok **Zimną Szparę** wykonując „agrafkę” aż pod kamieniołom *Silesia*. Ponownie powraca i przechodzi przez Zimny Dół na jego zachodnią stronę i trawersuje północne zbocze Maślaka aż po **Okopy**. Tutaj okrąża **Piwniczną**, zmienia kierunek na południowy i na wysokości skałki **Psi Kościół** szerokim łukiem w kierunku zachodnim wychodzi na skraj lasu powyżej Trznadłowej Przełęczy, gdzie spotyka Walońską Drogę. Okopową Drogą udajemy się w prawo (W), i po około 100 m osiągamy jej najwyższy punkt. Jesteśmy przy Okopach. Tuż przy drodze mamy po prawej stronie (N) okop działowy, a poniżej transeję około 150 m długości. Istnieje podejrzenie, że są to okopy szwedzkie z okresu pobytu tych wojsk w Kotlinie Jeleniogórskiej w 1620 r. Brak badań archeologicznych od 40 lat uniemożliwia weryfikację tej hipotezy. Przy Okopowej Drodze dalej w kierunku południowym znajduje się ciekawa skałka **Okapek** z charakterystycznym cienkim daszkiem, od którego wzięła nazwę. Przypomnieć muszę również nazwę Trafalgar Felsen (Opoka Trafalgaru). Oprócz Jaskini Walońskiej (Matzenloch), był to przed II wojną światową jedyny nazwany obiekt Białych Skał. Autorem nazwy był hr. von Harrach, niezły artysta-malarz, a przy tym miłośnik admirała Nelsona, rezydent pałacu w Podgórkach.. Wydaje mi się, iż nazwa **Trafalgar** powinna wrócić na swoje miejsce, którym jest najlepiej widoczna z Podgórek skała, gdyż wystaje ponad las.

Tuż za Okopami odchodzi w lewo (S) od Okopowej Drogi podrzędniejsza **Maślana Droga**, która zaprowadzi nas na wierzchowinę **Okopowej**, najwyższego szczytu masywu. W miejscu, gdzie droga ta odłącza się od Okopowej Drogi, po jej prawej stronie (W) mamy potężny dół otoczony wałem z krytarzem dojściowym. To kolejny obiekt Okopów o trudnym do zdefiniowania przeznaczeniu. Sąsiednia nazwa Kellerstein sugeruje, że mogła być to piwnica. Wiosną i latem zakrywają ją gałęzie rozkrzewionych drzew: wiązu i jesionu, które porastają wał. Niecałe 100 m dalej na południe przy Maślanej Drodze znajduje się kulminacja **Piwnicznej** (Kellerstein), przesadnie nazywana skałką. Szczyt tej górki tworzy rumowisko skalne, a porastają je samosiejki drzew liściastych i kilka świerków.

Od Piwnicznej Maślana Droga wznosi się do góry osiągając linię grzbietu, na którym zmienia kierunek na wschodni. Rozpoczynamy monotonne podejście na wierzchowinę Okopowej, kulminację masywu Maślaka. W miejscu, gdzie droga na szczycie rozdzwaja się, schodzimy w lewo (N) i bez ścieżki przez liściasty las podchodzimy 50 m do widocznego dobrze potężnego rumowiska skalnego, z którego wyrasta szczytowa skałka – **Okopowa**, w postaci ogromnego bloku skalnego kilkumetrowej wysokości. Na zboczu rumowiska dalsze skałki. Na zachodniej stronie podwójna skałka **Sowita** (stp.-podwójna). Powracamy do krzyżówki i Maślana Drogą w prawo (S) schodzimy do **Rozdroża pod Pośrednią**. Przed nami **Pośrednia**, kolejny i chyba najciekawszy szczyt masywu Maślaka. Dobrze widoczna szczytowa wierzchowina oddzielona jest od skalnej **Grzędy** czymś w rodzaju wąwozu, którym biegnie **Droga w Pośredniej**. W Grzędzie od strony południowej okazała skała **Chyńiec**, a na jej drugim końcu charakterystyczny filar **Barani Gnat**. Nazwa nawiązuje do pobliskiego Barańca, kulminacji Gór Kaczawskich. Nazwa Chyńiec pochodzi od czasownika *chynąć*, tj. nachylić się, skłonić ku czemuś. Skałka oglądana z góry z Drogi w Pośredniej wygląda, jak by chciała nachylić się i zobaczyć własne urwisko. Z Rozdroża pod Pośrednią i u stóp Chyńca prowadzi dróżka skalna: **Ścieżka pod Chyńcem**, osiągająca najwyższy punkt i ekspozycję na filarze Baraniego Gnatu. Długość skalistego odcinka ścieżki wynosi około 200 m. U stóp Folwarcznej łączy się ona z innymi ścieżkami prowadzącymi do dróg w kierunku Przeł. Komarnickiej. Brak jest komunikacji pomiędzy Pośrednią i Folwarczną. Z Przeł. Komarnickiej prowadzi na Folwarczną droga zanikająca na szczytowej wierzchowinie, która jest aktualnie zalesiana. Warto zapamiętać, iż Maślak ma w linii grzbietowej cztery główne szczyty (od zachodu): Psi Kościół, Okopową, Pośrednią i Folwarczną. Czas przejścia z Podgórek do Przeł. Komarnickiej wynosi 2 godz.

W północnej części Przeł. Komarnickiej znajduje się **Małe Rozdroże**, które tworzą trzy drogi: odchodząca na wschód **Wojcieszowska Droga** (zn. żółte), biegnąca na północozachód do Podgórek **Klemensowa Droga** oraz odłączająca się od niej po 100 m **Chechelna Droga**. Klemensowa Droga trawersuje zbocza Folwarcznej i Pośredniej, przecina Okopową Drogę i wyznacza wschodnią granicę Białych Skał na odcinku od tej drogi do Walońskiej Drogi, z którą krzyżuje się na wysokości 500 m. Kończy się w Podgórkach poniżej przyst. PKS. Na Małym Rozdrożu na zachód od Klemensowej Drogi znajdowały się tzw. **Zimne Szpary** (Kalte Ritze), skałka, a raczej skalne rumowisko, po którym nie ma dzisiaj śladu. Nazwa została przeniesiona na potok **Zimna Szpara** i w ten sposób mamy jedyną w Górach Kaczawskich nazwę o charakterze erotycznym. Odchodząca od Klemensowej Drogi Chechelna Droga schodzi do Zimnej Doliny początkowo nad wspomniany potok, a następnie szerokim łukiem zbliża się do

Klemensowej Drogi kończąc się w jej sąsiedztwie na Okopowej Drodze. Zgodnie z nazwą Chechelna Droga jest mokra, błotnista i nieprzyjemna. Pomiedzy Wojcieszowską Droga a Chechelną Droga na północnym skłonie Przeł. Komarnickiej rozciąga się źródliskowa, błotnista łąka potoku Zimna Szpara zwana **Wysokie Chechło**. Potok wypływa tutaj z kilku wysiękowych źródeł, z których najwyższe znajduje się w pobliżu Wojcieszowskiej Drogi.

Jeżeli w miejscu, gdzie Maślana Droga wchodząc na grzbiet masywu zmienia kierunek na wschodni, zejdziemy z drogi i udamy się przez las w kierunku NW, to po około 150 m zobaczymy zarośnięty szczyt **Psiego Kościoła** z charakterystyczną szczytowa skałką. W ciągu ostatnich 25 lat całkowicie zarosło zieleńcowe rumowisko skalne pod szczytem, a z **Suchego Lasu** oddzielającego to rumowisko od Okopowej pozostały smętne resztki. Natomiast leśna droga odchodząca na zachód z tego samego zakrętu wyprowadza po 500 m na szeroką bezleśną **Trznadlową Przełęcz** stanowiącą obniżenie pomiędzy Psim Kościołem i **Ogierem**. Pod przełęczą od strony południowej rozciąga się **Trznadlowa Łąka**, aż po drogę, przy której stał **Trznadlowy Folwark** (obecnie ruina). Z drugiej strony grzbietu od północy graniczy z nią największa łąka Gór Kaczawskich – **Starokońska Pastwa**. Osią grzbietu jest zwięzający się grzbiecik pomiędzy Ogierem i Kobyłą zwany **Starym Koniem** (Altes Pferd). Wspomnieć również należy o bocznym grzbieciku odchodzącym od Ogiera w kierunku SW i zakończonym małą zalesioną górką o nazwie **Srokosz**. Tak w skrócie przedstawia się nazewnictwo najwyższej i najważniejszej części Maślaka. Część toponimii przedstawionych w tekście znajduje się na załączonym fragmencie mapy pruskiej T.K. Messtischblatt z arkusza Kauffung nr 5061, aktualizowanej w 1936 r. w podziałce 1:25000. Przedstawia ona rejon wsi Podgórkki (Tiefhartmannsdorf) oraz najwyższą część masywu Maślaka pomiędzy Podgórkami a Komarnem (Kammerswaldau). Pominęto drobniejsze toponimy na **Grzędzie na Pośredniej** oraz skałkę Pochylek na Białych Skałach.

Jerzy K. Bieńkowski